

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Duplici conclusione veritas catholica stabilitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

terea requiritur specialis ac novus favor Dei, con-
donantis injuriam sibi per peccatum illatam: Ergo
cum possit Deus suum illum favorem specialem
continere, utpote à libera sua voluntate depen-
dentem, & gratiam solis suis nativis viribus reli-
ctam infundere, potest etiam efficere, quod gratia
peccatum habituale ab anima non expellat, sed
simul cum ea existat. Consequentia patet, Ante-
cedens verò probatur. Quod est bonitatis finitæ,
nequit vi suâ expellere malitiam infinitam: Sed
bonitas gratiæ est finita, & malitia peccati mor-
talis infinita saltem secundum quid: Ergo gratia
nequit ex vi propria, & ex sua efficacia, & valore
intrinseco, destruere peccatum habituale, seu illud
ab anima expellere, sed ad hoc, præter infusionem
gratiæ, requiritur specialis ac novus favor Dei
condonantis injuriam sibi per peccatum illatam.

141. Confirmatur: Potest Deus de potentia absoluta
hominem in gratia existentem non acceptare ad
vitam æternam, & contra existentem in peccato
mortali, ad æternam gloriam acceptare: Ergo &
efficere quod idem homo sit simul in gratia, & in
peccato mortali.

142. Respondeo negando Antecedens: Cum enim
gratia habitualis, & peccatum habituale, oppo-
nantur privativè, necessariò in ipsa gratiæ & cha-
ritatis infusione includitur voluntas divina remit-
tendi peccatum, ac proinde non est necessariò
alius favor, vel alia condonatio ad remissionem
peccati, præter infusionem gratiæ; maxime quia
gratia ex se præcisè sufficientem habet efficacita-
tem ad constituendum hominem filium Dei adop-
tivum, atque adeò ad tribuendum illi jus ad glo-
riam tanquam hæreditatem, quod stare non po-
test cum peccato mortali non remisso. Gratia
item, cum sit participatio divinæ naturæ & sancti-
tatis, ex se præcisè sanctificat, ac proinde removel
peccatum; sanctitas enim est puritas & mundities
à peccato. Ad probationem autem in contrarium,
distinguo Majorem: Quod est bonitatis finitæ, ne-
quit expellere malitiam infinitam, per modum sa-
tisfactionis, concedo Majorem. Per modum for-
mæ incompossibilis cum ipso peccato, qualis est
gratia habitualis, nego Majorem.

143. Addunt aliqui, quod sicut peccatum, ut est
offensa Dei, habet malitiam secundum quid infi-
nitam, quatenus offendit personam infinitæ dig-
nitatis; ita gratia habitualis gaudet bonitate &
perfectione infinita secundum quid, quia est par-
ticipatio formalis naturæ divinæ, etiam formaliter
& reduplicativè ut infinita est, & actus pu-
rus, habetque totam essendi plenitudinem, su-
bindeque ex infinita malitia peccati non rectè
inferri, ad remissionem seu expulsionem peccati
habitualis, præter infusionem gratiæ, requiri fa-
vorem extrinsecum Dei condonantis injuriam si-
bi illatam; cum malitia secundum quid infinita,
quæ in peccato reperitur, destrui possit per boni-
tatem & perfectionem infinitam secundum
quid, quæ convenit gratiæ sanctificanti. Sed de
hoc in Tractatu de Incarnatione dicemus.

144. Ad confirmationem, concessâ primâ parte An-
tecedentis, negatur Consequentia: ut enim idem
homo esset simul in gratia & peccato mortali,
oporteret quod esset simul intrinsecè dignus glo-
riâ, ratione gratiæ, & intrinsecè illâ indignus, ra-
tione peccati: licet autem possit Deus, utendo suâ
potentiâ absolutâ, hominem in gratia existentem,
extrinsecè, & non attendendo ad jus quod habet
ad gloriam, eum non acceptare ad illam, non ta-

Tom. IV.

A men efficere, quandiu remanet in statu gratiæ,
quod sit intrinsecè gloriâ indignus.

Quantum verò ad secundam partem Antece-
dentis, dico quod licet existentem in peccato mor-
tali possit Deus acceptare ad gloriam, pro tempo-
re futuro, quando erit in gratia (hoc enim modo
peccatorem prædestinatum acceptat ad gloriam)
non tamen pro tempore præsentis, in quo suppo-
nitur habere peccatum mortale, & carere gratiâ
habituali: cum enim visio beatifica sit actus per-
fectè vitalis, vitalitate supernaturali, supponit ne-
cessariò in homine principium radicale vitæ su-
pernaturalis, quod est gratia, & sine illa nequit eli-
ci; sicut nec intellectio sine principio radicali vitæ
intellectualis, quod est anima rationalis.

ARTICVLVS VI.

An & quæ fides requiratur ad justificationem
adulti, & utrum illa sola ad eam
sufficiat?

O Stendimus in Tractatu de gratia ad gratiam
justificantem aliquas requiri dispositiones:
unde solum hic restat examinandum, quænam ille
sint, seu qui actus ad justificationem adulti, tam
ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis sint
necessarii: Hic solum agemus de actu fidei, qui
se tenet ex parte intellectus, & articulo sequen-
ti alios actus ex parte voluntatis requisitos ex-
ponemus.

Duo verò circa necessitatem fidei sunt hæreti-
corum errores, omnino oppositi. Primus est Ma-
nichæorum, qui teste Augustino, libro de utilitate
credendi, omnem necessitatem fidei abdule-
runt, existimantes nihil omnino esse credendum,
sed duntaxat assentiendum his quæ ratione natu-
rali evidenter persuaderi possunt. In quem erro-
rem incidit Petrus Abailardus, teste D. Bernar-
do Epist. 190. Secundus contra solum motum fi-
dei sufficere ad justificationem adulti existimat.
Hæc fuit hæresis exorta temporibus Apostolo-
rum, ut refert Augustinus lib. de fide & operibus
cap. 14. contra quam suas Epistolas canonicas Pe-
trus & Jacobus scripserunt, eamque nostris tem-
poribus Lutherus, & Calvinus, eorumque seque-
ces suscitaverunt. Sed in eo differt Lutherus à Cal-
vino, quod Lutherus vult fidem illam, quâ justifi-
camur, non esse aliud quàm firmam fiduciam, quâ
peccator confidit ob merita Christi sibi peccata
non imputari, unde eam ponit in voluntate: Cal-
vinus verò talem fidem collocat in intellectu, &
dicit esse actum quo certò credimus, ob Christi
merita, omnia peccata nobis esse remissa, & quo
veluti manu apprehendimus & trahimus ad nos
ipsam justitiam Christi, & nostram, saltem impu-
tativè, facimus.

§. I.

Duplici conclusione veritas Catholica stabilitur.

Dico primò, fidem requiri ad justificationem
adulti.

Probatum primò ex Scriptura: dicitur enim ad
Hebræos 10. *Sine fide impossibile est placere Deo;*
& Marci ultimo: *Qui crediderit, salvus erit, qui
verò non crediderit, condemnabitur.* Sed illud, si-
ne quo impossibile est placere Deo, & sine quo
homo condemnatur, est necessarium ad justifica-
tionem: Ergo ad illam fides requiritur.

V

146. Probatur secundò ex Tridentino sess. 6. cap. 6. ubi inter dispositiones ad justificationem requisitas primò numeratur actus fidei, his verbis: *Disponuntur (adulti) ad ipsam justitiam, dum excitati divinâ gratiâ & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes vera esse qua divinities revelata & promissa sunt.* Et cap. 8. ait: *Fides est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, juxta illud Augustini serm. 22. Domus Dei fide fundatur, spe erigitur, charitate perficitur.*
147. Probatur tertio conclusio ratione D. Thomæ hic art. 4. Ad justificationem adulti requiritur motus aliquis liberi arbitrij, quo mens hominis avertatur à peccato, & convertatur ad Deum: Sed primus accessus ad Deum fit per cognitionem fidei, juxta illud ad Hebræos 11. *Accedentem ad Deum oportet credere:* Ergo ad justificationem adulti requiritur actus fidei.
148. Confirmatur: Cùm voluntas sit potentia cæca, & indigeat luce & directione intellectûs, impossibile est eam converti in Deum ut finem supernaturalem, sine precedenti actu intellectûs, quo Deum ut finem supernaturalem cognoscat: Sed hic actus est actus fidei, ut patet: Ergo fides ad justificationem adulti requiritur.
149. Dico secundò: Fides quæ ad justificationem requiritur, non est fiducia quâ credimus, seu confidimus peccata nostra nobis esse remissa.
- Conclusio est certa de fide, definita in Tridentino sess. 6. can. 12. his verbis: *Si quis dixerit fidem justificantem nihil esse quàm fiduciam divinæ misericordiae, peccata remittentis propter Christum, vel eam fiduciam solam esse quâ justificamur, anathema sit.*
- Eadem veritas colligitur ex Scriptura: Cùm enim Apostolus ad Hebræos 11. dixisset: *Iustus ex fide vivit, quod si subtraxerit se, non placebit anima mee,* statim in eodem capite definit fidem (sine dubio illam ex qua dixerat iustum vivere) & dicit eam esse *sperandarum substantiam rerum, argumentum non apparentium:* Sed hæc non possunt verificari de fiducia, quâ credimus seu confidimus peccata nostra nobis esse remissa, sed solum de fide, quæ est prima virtus theologica: Ergo &c.
- Probatur Minor: Tum quia primum fundamentum & basis spei nostræ, & totius vitæ spiritualis, est firma adhesio intellectûs ad mysteria revelata; hæc enim sublatâ, nulla manet certa ratio sperandi in voluntate: Tum etiam quia argumentum, hoc est manifestatio, & quasi convictio eorum quæ inevidentia sunt, est actus intellectûs, & non voluntatis. Addo quod fiducia est potius effectus ostensionis, quàm ipsa ostensio: hoc enim ipso quod certò nobis aliquid ostenditur, de eo fiduciam concipimus; unde ad Ephes. 3. dicitur: *In quo (scilicet Christo) habemus fiduciam per fidem:* ubi Hieronymus ait fiducia & accessus ad Deum primum principium & originem esse credere in Christum.
150. Dico tertio: Fidei justificantis objectum non est solum Dei misericordia, vel promissio remissionis peccatorum, sed omnia mysteria nobis à Deo revelata.
- Probatur ex Scriptura sacra, in qua ponitur aliud fidei justificantis objectum, quàm divina misericordia, vel promissio remissionis peccatorum. Nam ad Roman. 10. sic habetur: *Hoc est verbum fidei quod predicamus, quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & credideris in corde tuo quod Deus suscitavit illum, salvus eris.* Ubi

A Christus, & ejus resurrectio, ponuntur inter objecta fidei justificantis. Et Marci ultimo Christus dixit Apostolis: *Prædicate Evangelium omni creatura &c. Qui crediderit, salvus erit.* Et 1. ad Corinth. 15. Apostolus ait: *Neum vobis facio fratres Evangelium quod predicavi vobis, quod accepistis, & per quod salvamini.* Item in Symbolo Athanasij, recensitis omnibus mysterijs fidei, sic concluditur: *Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.* Denique Tridentinum loco suprà citato explicans modum preparationis ad gratiam, sic ait: *Disponuntur ad ipsam justitiam, dum excitati divinâ gratiâ & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes vera esse qua divinities revelata & promissa sunt.* Ergo fidei justificantis objectum, non est solum Dei misericordia, vel promissio remissionis peccatorum, sed omnia mysteria nobis à Deo revelata.

Advertendum tamen est, ad justificationem non esse necessarium quod omnia mysteria & objecta fidei eodem modo credantur. Nam quadam solum credenda sunt necessitate præcepti; quia scilicet quamvis absque eorum fide justificari possit homo, postquam tamen à Deo revelata sunt, præceptum est ea discere & credere, ut descensum Christi ad inferos, perpetuam Dei Genitricis virginitatem, &c. Alia necessariò credenda non sunt, sed sufficiunt eis non dissentire, ut historia Davidis, vel Tobiae. Alia demum sunt credenda necessariò necessitate mediij, quia eorum fides medium est necessarium ad justificationem: & hæc à D. Thoma 2. 2. quæst. 1. art. 8. reducuntur ad duo capita, nempe ad finem quo beati sumus, qui est Deus prout in se est, qui appellatur finis supernaturalis; & ad media per quæ finem illum consequimur, quæ sunt gratia justificans, & causa ejus. In primo continetur Trinitatis mysterium, cujus visione beaur: in secundo mysterium Incarnationis, quæ est causa nostræ justificationis, & fons ac origo gratiæ justificantis, & omnium donorum supernaturalium. De quo plura dicemus in Tractatu de fide.

D Dico ultimò, solam fidem non sufficere ad justificationem, sed præter ipsam requiri pios aliquos motus in voluntate.

Hæc etiam conclusio est de fide, & definita in Tridentino sess. 6. can. 9. his verbis: *Si quis dixerit solâ fide impium justificari, ita ut intelligat nihil aliud requiri quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse, eum suæ voluntatis motu preparari atque disponi; anathema sit.* Et cap. 6. præter fidem alios enumerat actus ad voluntatem pertinentes, quos ad justificationem disponere asserit, nimirum timorem, spem, dilectionem, & poenitentiam; de quibus articulo sequenti dicemus. Item D. Jacobus in sua Epistola apertè declarat solam fidem ad justificationem & salutem non sufficere, ait enim cap. 2. *Quid prodest fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid fides poterit salvare eum? Et subdit: Videtis quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum.* Et tandem concludit: *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est.* Quæ testimonia adeò expressa & perspicua sunt, ut hæretici coacti sint negare Epistolam illam esse canonicam: cujus oppositum definit Tridentinum sess. 4. decreto de canonicis Scripturis.

153. Accedunt etiam SS. Patrum testimonia, præsertim Augustini & Bernardi: ille enim scribit. 237. hæc scribit: *Attende ad ipsum fidei nomen: fides enim appellata est, quia sit quod dicitur: duæ syllabæ sonant, cum dicitur fides, prima syllaba à facto, secunda est à dicto. Interrogo te utrum credas? dicis, credo: fac quod dicis, & fides est.* D. vero Bernardus hæc verba Canticorum, *Recti diligunt te,* exponens, sic ait: *Quid fidem tuam ab actu dividis? fidem perimis tuam, fides enim sine operibus mortua est. Munus mortuum offers. Quæ hostia pacifica, ubi tanta discordia? Non Deum placas, sed offendis, discors tibi. Nec mirum si Cain in fratrem suum insurrexerit, qui fidem prius occiderat suam: fideicida, priusquam fratricida. Fidem ergo tuam animet dilectio, probet actio.*

154. Potest etiam suaderi conclusio congruâ ratione: Homo per voluntatem suam averfus est à Deo cum peccavit: Ergo ut remittatur ei peccatum, debet ad ipsum converti per actum voluntatis; & per consequens non sufficit actus fidei.

155. Confirmatur: Voluntas per peccatum fuit præcipue lauciata: Ergo congruum est, ut illa per aliquos actus sibi proprios moveatur ad justificationem, quæ est illius sanitas.

156. Confirmatur amplius: Deus unumquemque movet juxta modum suæ naturæ accommodatū: nam ut dicitur Sapient. 5. *Disponit omnia suaviter:* Atqui modus homini consentaneus est, ut per intellectum & voluntatem operetur; cum hæc duæ facultates ad naturam rationalem pertineant: Ergo congruum est, ut Deus moveat hominem ad justificationem, mediante utraque facultate, ipsumque ad eam disponat, non solum per actum fidei, qui pertinet ad intellectum, sed etiam per timorem, spem, contritionem, & dilectionem, quæ sunt actus à voluntate elicit.

§. II.

Exponuntur quedam Scripturæ loca quæ obijciuntur ab Hæreticis.

157. **C**ontra hanc conclusionem obijciunt hæretici plura Scripturæ testimonia, in quibus homo dicitur justificari per fidem, vel justificatio soli fidei tribuitur: Actorum 13. *In hoc omnis qui credit justificatur.* Ad Rom. 13. *Arbitramur justificari hominem per fidem.* Et cap. 4. *Reputata est fides Abrahæ ad justitiam.* Et ad Galat. 4. *Ex fide justificat Gentes Deus.* Unde Lutherus, teste Rosenii art. 36. ait: *Figmenta sunt omnia, quæ de preparatione liberi arbitrij ad gratiam tot libris tractata sunt.*

158. Sed ad hæc, & similia Scripturæ loca, triplex potest adhiberi responsio, seu interpretatio. Primo dici potest, justificationem tribui fidei tanquam initio & radici, non excludendo tamen alia opera ad eam disponentia. Ita Tridentinum sess. 6. cap. 8. ubi sic ait: *Cum Apostolus dicit justificari hominem per fidem, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesie Catholice consensus tenuit & expressit: ut scilicet per fidem idcirco justificari dicamur, quia fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire.*

159. Secundò responderi potest, illa intelligi de fide viva, quæ involvit ipsam formam justificantem, nempe gratiam & charitatem. Cui solutioni favet

Tom. IV.

A Paulus ad Galat. 5. dicens: *In Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides quæ per charitatem operatur.* Unde Hieronymus, exponens verba suprâ relata ejusdem Apostoli ad Rom. 3. *Arbitramur justificari hominem per fidem,* ait: *Abutuntur quidam hoc loco ad destructionem operum justitiæ, solam fidem posse sufficere affirmantes: cum tamen alibi dicat Apostolus: si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

B Tertia solutio est, quod justificamur per fidem, id est per ea quæ in doctrina Evangelica continentur, faciendo scilicet omnia, quæ juxta doctrinam Evangelicam ad justificationem requiruntur; inter quæ, præter fidem, numerantur plures actus voluntatis, timoris scilicet, spei, dilectionis, & penitentiae, ut patebit articulo sequenti.

Instant hæretici: Apostolus variis in locis asserit quod sola fides sine operibus justificat: Ad Roman. 3. *Arbitramur hominem justificari sine operibus legis.* Ad Ephes. 2. *Gratiâ estis salvati per fidem, non ex operibus.* Ad Galat. 2. *Scientes quoniam non justificatur homo ex operibus legis.* Ergo hæc interpretatio non est legitima.

C Sed facile respondetur, quod quando Apostolus asserit hominem non justificari ex operibus, per hoc non intendit excludere actus supernaturales, quibus à peccato recedimus, & in Deum tendimus, sed duntaxat observantiam ceremoniarum & sacramentorum veteris legis: quia cum per mortem Christi ipsa lex vetus antiquata & abolita sit, ejus observatio non potest prodesse ad salutem & justificationem. Unde Paulus non dicit absolute hominem justificari sine operibus, sed addit, *sine operibus legis.*

Quod si interdum absolute dicat hominem salvari, vel justificari sine operibus, per hoc excludit solum opera meritoria justificationis, non verò ad illam disponentia; vel opera facta solâ virtute liberi arbitrij, sine gratia, ut sic ostendat justificationem fieri gratis, & non ex merito operum ipsam præcedentium.

ARTICVLVS VII.

Utrum ad justificationem adulti requirantur actus formales & expressi spei, penitentiae, & dilectionis, vel sufficiant impliciti & virtuales?

Suppono primò, actum spei ad justificationem requiri. Pater hæc suppositio primò ex Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi dicitur contritionem, quæ omni tempore fuit necessaria ad impetrandam veniam peccatorum post baptismum commissorum, præparare ad justificationem, *si conjuncta sit cum fiducia divine misericordie.* Et postea cum loquitur de attritione, dicit, quod si excludat voluntatem peccandi, *cum spe veniæ,* disponit ad gratiam in sacramento impetrandam. Secundo colligitur ex Scriptura: dicitur enim Marci 10. *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua:* & ad Roman. 8. *Spe salvi facti sumus.* Tertiò ratione suadet: Cum enim remissio peccatorum non sit bonum humanum, sed divinum, & à solo Deo sperandum, non potest homo conari ad illud obtinendum, nisi speret se illud obtenturum, juxta illud Ambrosij lib. 1. penit. cap. 1.

V ij